

EURÓPSKA KAMPAŇ HODNOTENIE RIZÍK



Zhrnutie kampane

ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

DOBRÉ PRE TEBA. DOBRÉ PRE PODNIK

<http://hw.osha.europa.eu>



Európska agentúra pre
bezpečnosť a ochranu
zdravia pri práci



Zdravé pracoviská



Obsah

1.	Východiská	3
1.1	Význam hodnotenia rizík	3
1.2	Hodnotenie rizík – kľúč k zdravým pracoviskám.....	4
1.3	Právny rámec	5
2.	Zdravé pracoviská: Dobré pre vás. Dobré pre vaše podnikanie. Európska kampaň o hodnotení rizík.....	5
2.1	Súvislosti	5
2.2	Ciele kampane.....	6
2.3	Stratégia kampane	6
2.4	Harmonogram kampane	7
2.5	Materiály na kampaň	8
2.6	Ako sa zapojiť?.....	9
2.7	Osvedčenie o účasti a ponuka partnerstva.....	9
3.	Hodnotenie rizík – fakty a čísla	10
3.1	V Európe.....	10
3.2	Päť krokov hodnotenia rizík.....	12
4.	Prípadové štúdie	12
4.1	Vážny úraz spôsobený chemickou látkou.....	12
4.2	Smrteľné úrazy v poľnohospodárstve	13
4.3	Zranenia z opakovaných pohybov	13
5.	Príklady dobrej praxe	13
5.1	Odstránenie rizík	13
5.2	Znížiť hluk, znížiť prašnosť	14
6.	Ďalšie odkazy	15
7.	O Európskej agentúre pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci	15

1. Východiská

1.1 Význam hodnotenia rizík

Každý má záujem na bezpečnosti a zdraví zamestnancov a väčšine pracovných úrazov a chorôb z povolania sa dá predchádzať. Ale ako?

Prvým krokom je hodnotenie rizík

Hodnotenie rizík stojí na začiatku procesu riadenia rizík. Umožňuje zamestnávateľom pochopiť opatrenia, ktoré musia urobiť pre zvýšenie bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku, ako aj produktivity.

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) pripravila celoeurópsku informačnú kampaň zameranú na hodnotenie rizík. Kampaň je určená hlavne pre vysokorizikové odvetvia a malé a stredné podniky (MSP).

Od prijatia európskej rámcovej smernice v roku 1989 sa hodnotenie rizík stalo známou koncepciou organizovania prevencie na pracovisku a hodnotenie rizík sa pravidelne vykonáva v státisícoch spoločností po celej Európe.

Napriek tomu z čísiel týkajúcich sa pracovných úrazov a chorôb z povolania, ktoré sa uvádzajú nižšie v texte¹, vyplýva, že sú potrebné zlepšenia. Každoročne milióny ľudí v EÚ utrpia na pracovisku pracovný úraz alebo závažné poškodenie zdravia.

- ▣▣▣▣ ➔ **Každé tri a pol minúty niekto v EÚ zomrie v dôsledku príčin súvisiacich s prácou). Znamená to takmer 167 000 úmrtí za rok vplyvom buď pracovných úrazov (7 500) alebo chorôb z povolania (159 500).**
- ▣▣▣▣ ➔ **Každé štyri a pol sekundy sa stane zamestnancovi v EÚ úraz, kvôli ktorému musí zostať doma aspoň tri pracovné dni. Enormný je počet pracovných úrazov, ktoré zapríčinia vymeškanie troch alebo viac dní. Každý rok je to vyše 7 miliónov.**

Navyše pracovné úrazy a choroby z povolania vyjdú **draho**.

- ▣▣▣ ➔ Sú nákladné pre zamestnancov a ich rodiny: za týmito štatistickými údajmi sú, ako vidno z prípadových štúdií v 4. časti, skutoční ľudia so svojimi vlastnými príbehmi.
- ▣▣▣ ➔ Sú nákladné pre organizácie: keď sa nedarí v práci, vplýva to na produktivitu práce. Pracovné úrazy a choroby z povolania vyžadujú náklady, spôsobujú zvyšovanie miery pracovnej neschopnosti a fluktuácie a znižujú motiváciu pracovnej sily.

- ➡ Sú nákladné pre vládu: úrazy a choroby sú pre systémy zdravotnej starostlivosti obrovskou záťažou.

Správne hodnotenie rizík môže poskytnúť množstvo **prínosov pre podniky**:

- ➡ Vytvorenie bezpečných pracovných podmienok umožňuje podnikom znížiť náklady vyplývajúce z pracovných úrazov a chorôb z povolania.
- ➡ Správne hodnotenie rizík pomáha znížiť mieru pracovnej neschopnosti a na základe menšieho počtu nárokov sa znižujú náklady na poistenie.
- ➡ Zamestnanci s vyššou motiváciou sú produktívnejší, pracujú efektívnejšie a miera fluktuácie zamestnancov klesá. Toto všetko pomáha podnikom k tomu, aby boli konkurencieschopnejšie.

1.2 Hodnotenie rizík – kľúč k zdravým pracoviskám

Hodnotenie rizík je základným kameňom európskeho prístupu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a sú pre to dobré dôvody. Ak sa riziká nevyhodnotia alebo sa riadne neriešia, nemôže sa začať vhodný proces riadenia rizík a je nepravdepodobné, že sa zavedú primerané preventívne opatrenia. Systematické hodnotenie rizík preto prispieva k zvýšeniu bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku a celkovej výkonnosti podniku.

Hodnotenie rizík je proces posudzovania rizík na zdravie a bezpečnosť zamestnancov, ktoré vyplývajú z nebezpečenstiev na pracovisku. Ide o systematické preskúmanie všetkých aspektov práce, konkrétne:

- ➡ čo by mohlo spôsobiť zranenie alebo ujmu,
- ➡ či je možné riziká odstrániť a ak to nie je možné,
- ➡ aké preventívne alebo ochranné opatrenia sa na pracovisku prijali, alebo treba prijať, s cieľom tieto riziká regulovať.

Po identifikácii rizika treba v prvom rade zistiť,
či sa dá riziko odstrániť.
Ak to nie je možné,
riziká je potrebné regulovať.

1.3 Právny rámec

Všeobecnou povinnosťou zamestnávateľov je zaistiť bezpečnosť a zdravie zamestnancov vo všetkých aspektoch súvisiacich s prácou. Hodnotenie rizík umožňuje zamestnávateľom prijať opatrenia potrebné na ochranu bezpečnosti a zdravia ich zamestnancov.

Od prijatia rámcovej smernice 89/391ⁱⁱ je hodnotenie rizík zákonnou požiadavkou. V tejto smernici sa zdôrazňuje zásadný význam hodnotenia rizík a uvádzajú sa v nej základné ustanovenia, ktorými sa musí riadiť každý zamestnávateľ. Členské štáty však majú právo prijať ešte prísnejšie opatrenia na ochranu svojich zamestnancov.

Ďalšie informácie o hodnotení rizík nájdete na:

<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

2. Zdravé pracoviská: Dobré pre vás. Dobré pre vaše podnikanie. Európska kampaň o hodnotení rizík

2.1 Súvislosti

V roku 2004 bolo vydané oznámenie Európskej komisieⁱⁱⁱ o praktickej realizácii ustanovení rámcovej smernice 89/391 a jej prvých 5 dcérskych smerníc. Dokument zdôraznil potrebu šírenia povinnosti vykonávať hodnotenie rizík. Poukázal aj na potrebu zlepšiť realizáciu a kvalitu hodnotenia rizík.

- Povinnosti v oblasti hodnotenia rizík, dokumentácie a dohľadu nie sú univerzálne rozšírené, ani v členských štátoch s tradíciou založenou na prevencii.
- Hodnotenie rizík sa často pokladá za jednorazovú akciu a nevykonáva sa nepretržite.
- Riziká sa neanalyzujú, ani neposudzujú súhrnne, čoho výsledkom je, že zavádzanie jednotlivých opatrení sa nekoordinuje s analýzou podmienok na pracovisku.
- Počas vykonávania povrchného hodnotenia rizík sa kladie dôraz na odhalenie nápadných a bezprostredných rizík, pričom dlhodobé účinky, ako napríklad riziká spôsobené chemickými látkami, sa zanedbávajú.
- Psychosociálne riziká a faktory organizácie práce sa pri hodnotení rizík zriedka posudzujú.
- Zamestnávatelia dostatočne nekontrolujú účinnosť prijatých opatrení.

2.2 Ciele kampane

Hodnotenie rizík môže byť náročné, najmä pre malé a stredné podniky, ale nemusí tomu tak byť vždy. Ciele kampane o hodnotení rizík sú:

- ➡ **zvýšiť povedomie** o právnej zodpovednosti, význame a praktickej potrebe hodnotenia rizík na pracovisku. Hodnotenie rizík samé o sebe nie je cieľom, ale účinným nástrojom na zisťovanie potreby preventívnych opatrení,
- ➡ **demystifikovať proces** a ukázať najmä malým a stredným podnikom, že hodnotenie rizík nemusí byť komplikované, byrokratické a ani to nie je úloha iba pre odborníkov,
- ➡ **podporiť päť krokov hodnotenia rizík** (pozri časť 3.2),
- ➡ **podporiť podniky, aby** vykonávali hodnotenie rizík interne, ak majú na pracoviskách kompetentných zamestnancov,
- ➡ zdôrazniť skutočnosť, že hodnotenie rizík je **priebežný proces** a nielen jednorazová povinnosť,
- ➡ vyzdvihnúť skutočnosť, že **kvalita sa počíta** (a že je dôležité hodnotenie rizík zdokumentovať, monitorovať a kontrolovať),
- ➡ podporiť participatívne hodnotenie rizík – **zapojiť každého** na pracovisku do hodnotenia rizík,
- ➡ **podporiť postupy dobrej praxe**, ktoré sú prenosné a pomáhajú uľahčiť tento proces.

Samozrejme konečným cieľom teraz i v budúcnosti je pomôcť pri znižovaní počtu osôb zranených alebo postihnutých chorobou v súvislosti s ich prácou.

2.3 Stratégia kampane

Počnúc kampaňou o hodnotení rizík (2008 – 2009) EU-OSHA po prvýkrát prechádza na **dvojročný cyklus kampaní**. Účelom tejto zmeny je väčšia efektívnosť kampaní pri dosahovaní cieľov stratégie Spoločenstva v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na roky 2007 – 2012.

Predĺžením kampaní Európskeho týždňa na dva roky bude k dispozícii viac času na prípravu a následné akcie vrátane plánovania stratégie kampane a objednávanie nových materiálov na kampaň a ich preklad, výrobu a distribúciu.

Úspech kampane závisí od aktívnej podpory a spolupráce celého radu zainteresovaných strán a partnerov kampane vrátane kontaktných miest EU-

OSHA, ktorými sú obvykle národné orgány zodpovedné za bezpečnosť a ochranu zdravia v jednotlivých členských štátoch. Z tohto dôvodu nový model kladie vo zvýšenej miere dôraz na **uskutočňovanie kampaní na základe spolupráce v rámci sietí**. Poskytuje to viac času aj pre následné akcie, najmä propagáciu postupov dobrej praxe a rozvoj partnerstiev.

Kampaň je tiež určená na zapojenie širokého spektra podnikov a organizácií, aby vysvetlili kľúčové odkazy svojim dodávateľom, zmluvným partnerom a susedom a vyzvali ich k účasti. Hlavne veľké podniky majú záujem pomôcť menším podnikom vo svojich dodávateľských reťazcoch a chcú spolupracovať pri zdieľaní skúseností a poznatkov.

Kampaň podporujú v roku 2008 slovinské a francúzske predsedníctva EÚ a Česká republika a Švédsko v roku 2009, Európsky parlament, Európska komisia a európski sociálni partneri.

2.4 Harmonogram kampane

2008

13. júna	Spustenie kampane v Bruseli s Európskou komisiou a za slovinského predsedníctva EÚ
20. – 26. októbra	Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (43. kalendárny týždeň)
3. – 4. novembra	FITS (Forum International Travail Santé) za francúzskeho predsedníctva EÚ
nov./dec.	Vyhodnotenie nominácií na cenu za dobrú prax predložených na úrovni EÚ

Európske týždne pozostávajú z radu podujatí, ktoré sa uskutočňujú vo všetkých členských štátoch EÚ na podporu lepšej bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku. Sú otvorené pre každého, kto sa zaujíma o túto oblasť.

V rámci kampane sa udeľujú aj ceny za dobrú prax na ocenenie podnikov a organizácií, ktoré významne prispeli k propagácii hodnotenia rizík na pracovisku. V priebehu roku 2008 sa súťaže o ocenenie za dobrú prax organizujú na národnej a európskej úrovni.

feb./marec	Konferencia a ocenenia za dobrú prax za českého predsedníctva EÚ
feb.-sept.	Tematicky zamerané aktivity, miestne a sektorové zameranie
19. – 25. októbra	Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (43. kalendárny týždeň)
okt./nov.	Konferencia za švédskeho predsedníctva
november	Záverečné podujatie kampane

Po vyhlásení víťazov cien za dobrú prax sa ich príklady budú propagovať v priebehu roku 2009.

2.5 Materiály na kampaň

Všetky materiály na kampaň sú k dispozícii v 22 jazykoch EÚ a dajú sa bezplatne stiahnuť na internetovej stránke kampane:

<http://hw.osha.europa.eu>

K týmto materiálom patria

- plagáty a prospekty
- informačné letáky
- prezentácie v powerpointe
- prípadové štúdie dobrej praxe
- kvízy
- animácie s obľúbenou postavičkou z animovaného seriálu Napo
- tipy ako organizovať a riadiť aktivity počas Európskeho týždňa
- časti Partneri a Podujatia
- odkazy na zdroje na súvisiacich internetových stránkach

a omnoho viac...

V rámci pomoci s praktickými aspektmi vykonávania hodnotenia rizík internetová stránka poskytuje tiež prístup k nástrojom na hodnotenie rizík podľa sektorov a rizika.

Všetky tieto materiály môžu organizácie bezplatne používať a distribuovať zainteresovaným stranám a partnerom.

Na propagáciu významu hodnotenia rizík sa počas kampane budú konať tlačové konferencie a iné mediálne aktivity.

2.6 Ako sa zapojiť?

Cieľom EU-OSHA je podporiť jednotlivcov a organizácie bez ohľadu na ich veľkosť, aby sa zapojili do kampane a organizovali svoje vlastné podujatia a aktivity počas Európskych týždňov alebo kedykoľvek počas kampane.

Každý sa môže zúčastniť:

- zamestnávateľa – verejný a súkromný sektor – vrátane MSP
- manažéri, nadriadení a zamestnanci
- odbory a zástupcovia zodpovední za bezpečnosť
- inštitúcie bezpečnosti a ochrany zdravia
- profesionáli a odborníci v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia
- regionálne a miestne preventívne a poisťovacie služby v oblasti BOZP

Zapojiť sa môžu organizovaním

- ukážok, expozícií a výstav súvisiacich s bezpečnosťou
- školení, seminárov a pracovných seminárov
- plagátových súťaží a kvízov
- inzerátov a reklamných kampaní
- partnerstiev medzi podnikmi a vzdelávacími a školiacim strediskami
- programov medzi veľkými a malými zamestnávateľmi typu „dobrý sused“, zlepšovacích návrhov
- odhaľovania rizík
- inšpekčných dní

Viac informácií o podujatiach a o tom, ako sa zapojiť, získate od kontaktného miesta vo vašej krajine – kontaktné údaje sa nachádzajú na internetovej stránke EU-OSHA. http://osha.europa.eu/about/partners/focal_points/

Pre organizácie, ktoré plánujú vlastné podujatia v rámci Európskeho týždňa, poskytuje naša internetová stránka príklady dobrej praxe a tiež diskusné fóra na zdieľanie nápadov, poskytovanie spätnej väzby a informácie o činnostiach iných subjektov.

2.7 Osvedčenie o účasti a ponuka partnerstva

EU-OSHA má v úmysle vytvárať partnerstvá, z ktorých majú úžitok všetky strany, a vytvorila mnohé informačné kanály a akcie na zviditeľnenie partnerov kampane a propagáciu ich príspevkov a aktivít v rámci kampane.

- **Pomôžete nám** zvýšiť povedomie o hodnotení rizík a zviditeľniť kampaň o zdravých pracoviskách.
- **Umožníme vám**, aby ste sa zviditeľnili ako partner kampane a ako organizácia, ktorá venuje pozornosť bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Existujú dve úrovne zapojenia a uznania:

- ➡ **Osvedčenie o účasti** pre aktívne zapojenie v jednej z národných alebo európskych aktivít.
- ➡ **Ponuka partnerstva** ide ďalej a poskytuje príležitosť na využitie celého radu propagačných akcií a zvýšenie vašej vážnosti v komunite aktívnej v oblasti BOZP i mimo nej na základe veľkej pozornosti, ktorá sa venuje kampani o zdravých pracoviskách. Je vyhradená pre tých, ktorí sa na kampani v značnej miere podieľajú a znásobujú svoje úsilie prostredníctvom členov svojej siete (organizovaním vlastných podujatí, konferencií alebo súťaží, propagácie kampane na internetovej stránke, distribúcie materiálov na kampaň a pod.).

Viac informácií o týchto ponukách sa nachádza v časti Partneri na internetovej stránke kampane: <http://hw.osha.europa.eu/partners>

3. Hodnotenie rizík – fakty a čísla

3.1 V Európe

Hodnotenie rizík sa úspešne vykonáva v podnikoch rôznych veľkostí po celej Európe. Z empirických údajov však vyplýva, že ešte stále je čo zlepšovať, najmä v prípade MSP.

Povinnosť vykonávať hodnotenie rizík nie je univerzálne rozšírená

- ➡ Podľa prieskumu vykonaného v roku 2004 vo Francúzsku 76 % zamestnávateľov v podnikoch s 20 alebo viac zamestnancami tvrdí, že vykonali hodnotenie rizík a vyhotovili potrebnú dokumentáciu.^{iv}
- ➡ Z údajov holandského inšpektorátu práce za rok 2006 vyplýva, že v Holandsku 42 % najmenších podnikov s 1 až 4 zamestnancami vykonalo hodnotenie rizík (53 % podnikov s 5 až 9 zamestnancami). V prípade podnikov s 10 až 99 zamestnancami je to 81 % a v podnikoch s viac ako 100 zamestnancami 97 %.^v
- ➡ Z prieskumu z roku 2005 vyplýva, že v Taliansku vykonalo hodnotenie rizík 88,5 % podnikov s menej ako 50 zamestnancami. V prípade podnikov s viac ako 50 zamestnancami je to 93,4 % V prípade podnikov s menej ako 50 zamestnancami hodnotenie rizík zdokumentovalo 84,5 %, zatiaľ čo v prípade podnikov s viac ako 50 zamestnancami to bolo 92,6 %.^{vi}
- ➡ Podľa piateho národného prieskumu o pracovných podmienkach v Španielsku^{vii}, ktorý sa uskutočnil v roku 2003, 61 % zamestnávateľov

v priemysle a službách tvrdí, že vykonali alebo práve vykonávajú hodnotenie rizík. V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom z roku 1999 je toto číslo dvojnásobne vyššie.

- Z prieskumu z roku 2005 v Nemecku vyplýva, že 30 % podnikov s 1 až 9 zamestnancami vykonalo hodnotenie rizík. V prípade podnikov s 10 až 49 zamestnancami to bolo 54 % a v prípade podnikov s 50 až 249 zamestnancami 80 %. Riziká vyhodnotilo 97 % veľkých podnikov s 250 a viac zamestnancami.^{viii}
- V prieskume z Lotyšska^{ix}, ktorý sa vykonal v roku 2006, tri štvrtiny zamestnávateľov uviedli, že nevykonali žiadne alebo vykonali iba čiastočné hodnotenie rizík a iba 22 % respondentov uviedlo, že vykonali úplné hodnotenie. V porovnaní s údajmi z predchádzajúceho výskumu je možné usúdiť, že počet podnikov, kde sa vykonalo úplného hodnotenie rizík, stúpol z 15 % v roku 2002 na 22 % v roku 2006.

Kvalitné hodnotenie rizík vrátane dokumentácie, kontroly a vyhotovenia plánu postupu zostáva naďalej dôležitou výzvou

- Podľa podrobnejšieho prieskumu o hodnotení rizík, ktorý sa konal v Taliansku v rokoch 2000 – 2002, 95 % podnikov tvrdí, že vykonali hodnotenie rizík, ale iba 54 % vykonalo jeho kontrolu. Okrem toho zamestnanci vystavení rizikám nie sú identifikovaní v 23 % prípadov a v 21 % prípadov nie sú informácie alebo popis preventívnych a ochranných opatrení dostačujúce. Z tohto prieskumu tiež vyplýva, že zapojenie zamestnancov do procesu hodnotenia rizík je významnejšie vo väčších podnikoch: 41 % v najmenších podnikoch (6-10 zamestnancov) a 57 % v najväčších (200 zamestnancov a viac)^x.
- Z prieskumu v Spojenom kráľovstve, ktorý vykonala Ústredná rada odborov v roku 2007 medzi zástupcami zodpovednými za bezpečnosť, vyplýva, že menej ako traja z desiatich (28 %) tvrdia, že sú spokojní s tým, ako sú zapojení do prípravy hodnotenia rizík. 44 % uvádza, že vôbec nie sú zapojení a 27 % tvrdí, že nie sú dostatočne zapojení^{xi}.
- Podľa prieskumu vykonaného dánskou konfederáciou odborových zväzov (LO) v roku 2003^{xii}, tri štvrtiny podnikov splnili svoju povinnosť zaznamenávať výsledky hodnotenia rizík do písomného dokumentu. Štyri pätiny týchto podnikov vyhlasujú, že nemajú žiadny problém s vyhotovením dokumentu. Dve tretiny sa domnievajú, že vykonávanie hodnotenia rizík má pozitívny vplyv na ich pracovné prostredie a 40 % hovorí, že hodnotenie rizík zlepšilo dialóg medzi vedením a zamestnancami.

3.2 Päť krokov hodnotenia rizík

Pre väčšinu podnikov je vhodný priamy postup hodnotenia rizík v rámci piatich krokov^{xiii}. Existujú však aj ďalšie metódy, ktoré prinášajú rovnako kvalitné výsledky, najmä v prípade zložitejších rizík a okolností.

1. krok – Určenie rizík a ohrozených osôb

Pátrať po takých veciach v práci, ktoré môžu potenciálne spôsobiť ujmu, a určiť zamestnancov, ktorí môžu byť vystavení nebezpečenstvám.

2. krok – Zhodnotenie rizík a určenie poradia ich dôležitosti

Posúdiť existujúce riziká (ich závažnosť, pravdepodobnosť a pod.) a určiť poradie ich dôležitosti. Je dôležité, aby sa v prvom rade uskutočnili všetky kroky zamerané na odstránenie alebo zabránenie rizikám.

3. krok – Stanovenie preventívnych opatrení

Určiť príslušné opatrenia na odstránenie alebo reguláciu rizík.

4. krok – Prijatie opatrení

Zaviest' preventívne a ochranné opatrenia na základe plánu priorít (väčšina problémov sa s najväčšou pravdepodobnosťou nedá vyriešiť okamžite) a stanoviť, kto, čo a kedy urobí, kedy má byť úloha dokončená a vyčleniť prostriedky na realizáciu opatrení.

5. krok – monitorovanie a kontrola

Hodnotenie je potrebné v pravidelných intervaloch kontrolovať, aby sa zabezpečila jeho aktuálnosť. Kontrola hodnotenia sa musí uskutočniť pri akomkoľvek výskyte závažných zmien v organizácii alebo na základe zistení z vyšetrovania úrazu alebo „takmer úrazu“^{xiv}.

4. Prípadové štúdie

Pod pojmom, akým je hodnotenie rizík, ktorý možno vnímať ako niečo abstraktné alebo iba ako ďalšiu administratívnu záťaž, sa skrývajú jednotlivé príbehy. Kvôli tomu, že sa riziká neidentifikovali a neriadili, môžu ľudia zomrieť alebo sú nútení zvyšok svojho života prežiť s následkami úrazov a poškodeným zdravím.

4.1 Vážny úraz spôsobený chemickou látkou

Mladý muž vo veku 23 rokov utrpel rozsiahle popáleniny po kontakte s horľavou látkou používanou na vymývanie striekacích pištolí. K zlým postupom, ktoré panovali v podniku, patrili chýbajúce bezpečné metódy na manipuláciu s nebezpečnými chemikáliami a ich uskladňovanie a nedostatočná odborná príprava a kontrola. Jeden obzvlášť nebezpečný postup pozostával z nosenia nebezpečnej látky na vymývanie pištolí v neoznačených, neuzatvorených nádobách. Dokonca ani po tomto hroznom úraze podnik nesplnil požiadavky inšpektorátu práce na zlepšenie, až kým nebol postavený pred súd a nedostal pokutu^{xv}.

4.2 Smrteľné úrazy v poľnohospodárstve

Dvaja mladí migrujúci zamestnanci (vo veku 21 a 27 rokov) zomreli potom, ako ich zachytil stroj používaný na ovocnej farme. Úloha spočívala v stavaní a demontáži „polytunelov“, ktoré sú zabezpečené dlhými lanami. Zachytilo ich pri práci so strojom na navíjanie lana, ktorý bol upevnený na traktore. Hodnotenie rizík sa nevykonalo a navijak upevnený na traktore nebol vhodný, lebo nemal zariadenie na automatické vypnutie v prípade zachytenia. Zamestnanci neboli príslušne zaškolení, ani nevedeli o nebezpečenstvách, ktoré im hrozili pri výkone úlohy. Vyšetrotatelia poukázali na skutočnosť, že mnohí zamestnanci na farme boli študenti, ktorým nemuseli byť jasné bezpečné pracovné postupy^{xvi}.

4.3 Zranenia z opakovaných pohybov

Stephen Fisher bol hlavným inžinierom v leteckom priemysle a vykonával náročnú a zaujímavú prácu na novom dôležitom európskom projekte riadených striel, ktorá vyžadovala dlhé hodiny intenzívnej práce s počítačom. A tak jedného rána v roku 2002 pri práci na svojom počítači pocítil silnú a náhlu bolesť („úder blesku na chrbte ruky“), ktorá postupovala k ramenu. Od toho času to už nebol ten istý človek. Okamžite musel prestať používať počítač, nemohol telefonovať, ani šoférovať. Po dvoch mesiacoch pripustil, že bude dlhodobo práceneschopný. Po osemnástich mesiacoch išiel do invalidného dôchodku.

Ani takmer po šiestich rokoch a vynaložení viac ako 13 000 EUR na liečenie zranenia z opakovaných pohybov, keďže takéto liečenie nie je v programe národného nemocenského systému Spojeného kráľovstva, nie je úplne zdravý. Zranenie mu bráni vykonávať práce, ktoré by pred niekoľkými rokmi pokladal za ľahké.

Tieto riziká sú veľmi dobre známe a sú zdokumentované, ale nanešťastie sa nevykonalo hodnotenie rizík. Týmto zraneniam sa dá zabrániť identifikovaním (na základe hodnotenia rizík) výskytu rizika alebo včasných príznakov a prijatím vhodných opatrení. Žiaľ, jeho skúsenosť nie je ojedinelá^{xvii}.

5. Príklady dobrej praxe

5.1 Odstránenie rizík

Holandská spoločnosť vyrába vrúbkované podlahové komponenty. Na prepravu týchto výrobkov používa systém drevených paliet, pri ktorom pracovníci musia manipulovať s nevhodne tvarovanými blokmi paliet vážiacimi po vysušení okolo 25 kg.

Pri hodnotení rizík sa potvrdilo riziko vzniku porúch podporno-pohybovej sústavy v dôsledku ručnej manipulácie s týmito ťažkými blokmi paliet.

Možné riešenia zahŕňali zmenu formy alebo materiálu paliet a používanie mechanických zdvíhacích pomôcok. Spoločnosť však usúdila, že najlepším riešením je úplne sa zbaviť paliet.

V rámci „brainstormingu“ so zamestnancami sa našlo riešenie: zapracovať do samotných vrúbkovaných podlahových komponentov vyhĺbeniny, čím sa stali drevené palety zbytočné. Otestovala sa uskutočniteľnosť tohto riešenia, preskúmalo sa najmä, či si upravené komponenty zachovali požadovanú kvalitu a spĺňajú stavebné normy.

Výsledkom bolo, že ani zamestnanci, ani iní pracovníci, ako napríklad zmluvní vodiči nemuseli vynakladať fyzickú silu a riskovať zranenie pri manipulácii s paletami.

S ročnými nákladmi vo výške 137 000 EUR, ušetrila táto zmena formy 91 000 EUR ročne odlišným využívaním komponentu a 22 000 EUR pri nákupe paliet. Zložitejšie sa dá priamo vyjadriť súvislosť zmeny formy a poklesu vymeškaných dní kvôli chorobe v posledných troch rokoch, ale určite existuje medzi nimi spojitosť. K ďalším výhodám patrí zníženie hluku, pretože už nie sú potrebné nastreľovacie pištole na opravu paliet, a rýchlejšie dodávky na stavbu, pretože nie je potrebné nakladať palety na nákladné autá.

Viac informácií: <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE7606536ENC>

5.2 Znížiť hluk, znížiť prašnosť

V rakúskom podniku sa pri procese výroby kovových komponentov intenzívnym brúsením tvorilo veľa prachu a hluku. Podnik sa rozhodol tento proces vylepšiť a vypracovať špeciálny projekt na zníženie týchto emisií.

Podnik mal k dispozícii dostatočné množstvo finančných a ľudských zdrojov a do projektového tímu patrili postihnutí zamestnanci, riadiaci pracovníci, pracovní lekári, zástupcovia závodného výboru a špecialisti v oblasti prevencie. Posúdili možné riešenia, diskutovali s potenciálnymi dodávateľmi a orgánmi zodpovednými za bezpečnosť a ochranu zdravia. Posudzovalo sa asi dvanásť predložených návrhov riešení.

Zaviedli sa tieto zmeny:

- brúsne kabíny s odsávacími systémami
- bodové odsávacie systémy
- systémy kazetových filtrov
- optimalizácia zachytávania prachu prestavbou nástrojárskej brusiarne
- kvalitnejšie osvetlenie na zníženie oslnenia a tienenia

Dosiahlo sa:

- zniženie obsahu prachu v atmosfére (na niektorých miestach až 90 %)
- zniženie prievaniu
- zniženie hlučnosti o 10 dB(A) pre obsluhu strojov a okolitého prostredia v hale po zavedení kabín

Celkové investície boli vo výške asi 400 000 EUR. Okrem zlepšenia zdravotného stavu a bezpečnosti zamestnancov k výhodám zníženia obsahu prachu vo vzduchu patria ročné celkové úspory vo výške okolo 70 000 EUR.

Ďalšie informácie nájdete na stránke:

<http://osha.europa.eu/publications/reports/106>

6. Ďalšie odkazy

Internetová stránka kampane

<http://hw.osha.europa.eu>

Informačný leták 80: *Hodnotenie rizík – úlohy a povinnosti*

<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/80>

Informačný leták 81: *Hodnotenie rizík – kľúč k zdravým pracoviskám*

<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/81>

Smernica Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci

<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>

Hodnotenie rizík

<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

7. O Európskej agentúre pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Európsku agentúru pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci so sídlom v Bilbau v Španielsku založila Európska únia, aby prostredníctvom nej poskytovala informácie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Agentúra funguje ako katalyzátor pri príprave a rozširovaní informácií, ktoré pomáhajú chrániť zamestnancov v Európe.

Združovaním zástupcov vlád, zamestnávateľských a zamestnaneckých organizácií, ako aj popredných expertov na problematiku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v každom z 27 členských štátov EÚ i mimo nich, sa agentúra stala spoľahlivým, vyváženým a nestranným zdrojom informácií o BOZP.

Viac informácií sa nachádza na internetovej stránke agentúry:

<http://osha.europa.eu>

ⁱ P. Hämäläinen, J. Takala, K.L. Saarela, (study to be published), Tampere University of Technology (Finland), study made for the International Labour Office, ILO.

ⁱⁱ Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work. (<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>).

ⁱⁱⁱ COM (2004) 62 final: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF REGIONS on the practical implementation of the provisions of the Health and Safety at Work Directives 89/391 (Framework), 89/654 (Workplaces), 89/655 (Work Equipment), 89/656 (Personal Protective Equipment), 90/269 (Manual Handling of Loads) and 90/270 (Display Screen Equipment).

^{iv} Th. Coutrot, *Plus de trois établissements sur quatre déclarent évaluer les risques professionnels, Premières Synthèses n-09.3*, Dares, Mars 2007 (Enquête relations professionnelles et négociations d'entreprise (REPONSE) 2004-2005).

^v M. Bos, F. Saleh, O. Erdem, J. Samadhan, *Arbo in bedrijf 2006'. Een onderzoek naar de naleving van arbo-verplichtingen, blootstelling aan arbeidsrisico's en genomen maatregelen in 2006*, Arbeidsinspectie, October 2007.

^{vi} S. Perticaroli, A. Leva, *La cultura della sicurezza. Indagine sulle modalità di gestione di salute e sicurezza nelle aziende italiane*, ISPESL, November 2006.

^{vii} Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el trabajo, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, *V Encuesta nacional de condiciones de trabajo*, 2004.

^{viii} Survey conducted by BGZ (Berufsgenossenschaftliche Zentrale für Sicherheit und Gesundheit):

http://www.hvbg.de/d/bgzbkgz_info/veranst/archiv_vera/bgz_fachv_nov_2005/seite02.html

http://www.hvbg.de/d/bgzbkgz_info/pdf_bild_info/bgz_fach_nov_2005/pp_rentrop.pdf

^{ix} A/S "Inspecta Latvia" & RSU DVVI, *Working conditions and risks in Latvia*, 2007. (Research "working conditions and risks in Latvia" 2005-2007).

^x Coordinamento delle Regioni e Province autonome, *Rapporto conclusivo del progetto nazionale di monitoraggio e controllo dell'applicazione del D.Lgs. 626/94*, November 2003.

^{xi} TUC, *Focus on Health and Safety. Trade Union trends survey 06/02. TUC biennial survey of safety reps 2006*, London, 2006.

^{xii} LO, *Danske virksomheders brug af APV* (Danish Companies' use of Workplace Risk Assessment), April 2003.

^{xiii} Whether the risk assessment process in your country is divided into more or fewer steps, or even if some of the five steps are different, the guiding principles should be the same.

^{xiv} A near miss is an unplanned event that did not result in injury, illness or damage — but had the potential to do so.

^{xv} Reported in Health and Safety Practitioner, UK, 23.1, January 2005.

^{xvi} <http://www.hse.gov.uk/press/2005/e05095.htm>

^{xvii} <http://ew2007.osha.europa.eu/europeansummit/> (see "Stephen Fisher" - Workshop 3).